

Програма дій в умовах кризи

Президія Української бібліотечної асоціації 7 липня 2015 р. ухвалила Маніфест УБА «Бібліотеки в умовах кризи», де представлено бачення місії та ролі бібліотек, їхньої значущості для українського суспільства, яке наразі долає кризові явища та впроваджує реформи.

Українська бібліотечна асоціація закликає всіх бібліотекарів підтримати та реалізувати запропоновану у Маніфесті програму дій спільно з органами державної влади та місцевого самоврядування, користувачами і партнерами бібліотек, місцевими громадами, аби використати усі можливості для якісних змін, інновацій та забезпечення сталого розвитку нашої держави.

За всю 20-річну історію діяльності Української бібліотечної асоціації такий документ, як Маніфест, ухвалюється вдруге. Першим був Маніфест про демократизацію бібліотек, проголосований 23 листопада 1995 р. учасниками Міжнародної наукової конференції «Бібліотека у демократичному суспільстві», організованої факультетом бібліотечно-інформаційних систем Київського державного інституту культури та Українською бібліотечною асоціацією (його повний текст див. на порталі Асоціації у розділі «Документи УБА» за посиланням <http://ula.org.ua/ua/252-dokumentu/dokumentu-uba>). У ньому зокрема зазначалося, що прийняттям Закону України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» (1995) було законодавчо закріплено курс на демократизацію бібліотечної справи. Але то був лише перший крок на складному шляху демократичних перетворень, який українські бібліотеки разом з усім нашим суспільством долають й досі.

Кожен історичний період розвитку держави відповідним чином позначається і на пріоритетах діяльності бібліотек як важливих суспільних інституцій. Нині бібліотекарі та бібліотечні заклади приймають виклики, породжені кризою, та спільно з громадою ведуть пошук рішень для подолання існуючих проблем і загроз. Це і спонукало актив Української бібліотечної асоціації за підтримки програми «Бібліоміст» (IREX) розробити

ти програмний документ, який би окреслював актуальні напрями діяльності бібліотек, завдяки чому професійна бібліотечна спільнота змогла б всебічно виявити свою активність та спільно з партнерами більш ефективно протидіяти кризовим явищам та їхнім наслідкам.

Аби програма дій, запропонована у Маніфесті Української бібліотечної асоціації «Бібліотеки в умовах кризи», дійсно відповідала нагальним потребам суспільства, була реальною для виконання і в потужних національних, і в невеликих сільських бібліотеках, пропозиції до неї збиралися на чотирьох регіональних громадських обговореннях: у Києві (лютий 2015 р.), Миколаєві (березень 2015 р.), Чернівцях (квітень 2015 р.), Дніпропетровську (травень 2015 р.). Загалом у цих заходах взяли участь близько 200 осіб з усіх регіонів України, крім АР Крим, які представляли культуру, освіту, громадянське суспільство, засоби масової комунікації, органи державної влади і місцевого самоврядування, бізнес та ін.

Проект Маніфесту «Бібліотеки в умовах кризи» розробляли віце-президент УБА, член комітету ІФЛА зі свободи доступу до інформації та свободи висловлення (FAIFE), координатор Американських центрів Посольства США в Україні, заслужений працівник культури України, докт. іст. наук В. Пашкова, виконавчий директор УБА, доцент Національного технічного університету України «КПІ», канд. іст. наук Я. Сошинська, президент УБА, директор Інституту післядипломної освіти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, заслужений працівник культури України, канд. пед. наук І. Шевченко за участі членів УБА – директора бібліотеки Житомирського національного агроекологічного університету М. Ігнатюк і директора Науково-педагогічної бібліотеки м. Миколаєва, голови Миколаївської обласної бібліотечної асоціації Т. Роскіної.

При розробленні Маніфесту автори спиралися на досвід і чинні документи Міжнародної федерації бібліотечних організацій та установ, зокрема

Маніфест ІФЛА з прозорості, раціонального управління та свободи від корупції (2008), Маніфест ІФЛА про полікультурну бібліотеку (2008), Маніфест ІФЛА про Інтернет (2002), Декларацію про бібліотеки, інформаційні служби та інтелектуальну свободу, ухвалену в Глазго 2002 р., Ой-рашський маніфест: порядок денний проекту PULMAN для електронної Європи (2003) та ін.

До роботи експертної групи УБА з підготовки Маніфесту також долучався професор Університету Роберта Гордона, колишній директор Національної бібліотеки Шотландії, голова комітету ІФЛА зі свободи доступу до інформації та свободи висловлення (FAIFE) Мартин Вейд. Під час свого візиту в Україну у січні 2015 р. він виступив із доповідями на науково-методичному семінарі «Бібліотеки у системі європейських цінностей» та засіданні круглого столу «Роль професійних бібліотечних асоціацій у відстоюванні інтелектуальної свободи. Досвід ІФЛА, СІЛІР та українських бібліотечних асоціацій». Важливими були його думки з приводу структури та функціонального призначення документа, можливостей його використання в адвокаційній діяльності бібліотек.

Основні положення Маніфесту УБА «Бібліотеки в умовах кризи» широко обговорювалися на веб-ресурсах Української бібліотечної асоціації та її партнерів (червень 2015 р.), на міжнародній конференції «Міжнародний міжрегіональний діалог:

управління інноваціями, обмін досвідом і партнерство» (травень 2015 р., Литва), на III Всеукраїнській літній школі адвокатури для бібліотекарів УБА (червень 2015 р.).

Українська бібліотечна асоціація висловлює щиру вдячність членам УБА, регіональним відділенням та офіційним партнерам Асоціації за плідну роботу і конструктивні пропозиції, програмі «Бібліоміст» (IREX) за фінансову підтримку, Міністерству культури України в особі начальника Управління соціокультурного розвитку регіонів Л. Нікіфоренко та начальника відділу бібліотек М. Височанської за виявлену готовність спільно запроваджувати Маніфест у життя.

Ми впевнені, що завдяки нашим спільним діям як активних громадян, ініціативам українських бібліотек у партнерстві з владою і громадою наша держава подолає кризу, використає усі можливості для впровадження структурних реформ в Україні, створить необхідні умови для сталого розвитку українського суспільства та підвищення якості життя.

Ярослава Сошинська,

канд. іст. наук,
доцент Національного технічного
університету України «КПІ»,
виконавчий директор
Української бібліотечної асоціації